

Hemşire Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri: Nitel Bir Çalışma

Nurse Candidates' Lifelong Learning Tendencies: A Qualitative Study

Suna UYSAL YALÇIN¹, Zeynep ÖZASLAN², Eda ŞİMŞEK ŞAHİN³, Hatice Merve ALPTEKİN⁴, Birgül ERDOĞAN⁵, Rahime AYDIN ER⁶

ÖZ

Bu çalışma, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini ve eğilimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, nitel tanımlayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu araştırmanın örneklemini, amaçlı örnekleme ile seçilen bir Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans eğitimi gören son sınıf on hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Derinlemesine görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşme formatı kullanılarak yapılmıştır. Görüşmeleri değerlendirmek için tematik analiz kullanılmıştır.

Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören dördüncü sınıf kız (n=5) ve erkek (n=5) öğrencilerden veriler toplandı. Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin analizinde 4 ana tema bulundu: bilgi ve yenilikleri takip etme gereksinimi, bilgiye ulaşım kaynakları, sosyal çevrenin bilgiye ulaşımında etkisi, bölüm seçmeli derslerin yaşam boyu öğrenme ile ilişkisidir.

Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin normal olduğu düşünülmektedir. Ancak yaşam boyu öğrenmenin anlamını, çıkarılan temalar göz önüne alındığında öğrencilerin bu kavramı bildikleri fakat bu kavrama ulaşmakta izleyeceği yolları, kullanacağı kaynakları tam olarak bilmedikleri düşünülmektedir. Bu yüzden öğrencilerin kendi kendine öğrenmeye teşvik edilmeli, öğrenme merak ve arzusu artırılmalı, bu sayede öğrenmenin yaşam boyu devam eden yönünü benimsemeleri ve davranış biçimi haline getirmeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Yaşam Boyu Öğrenme, Öğrenci

ABSTRACT

The research was conducted to determine the opinions and tendencies of life-long learning of last grade nursing students.

In the research, a qualitative descriptive approach was adopted. Ten last grade nursing students who received undergraduate education at the Faculty of Health Sciences were selected as the sample of this study. In-depth interviews were conducted using semi-structured interview format. A thematic analysis was used to evaluate the interviews.

Data were collected from fourth grade girls (n = 5) and male (n = 5) students studying at the Faculty of Health Sciences Nursing Department. There were 4 main themes in the analysis of lifelong learning trends of last grade nursing students: need to follow information and innovations, information resources, effect of social circulation on information transfer, departmental elective courses are related to lifelong learning.

Students' lifelong learning tendencies are considered to be normal. However, considering the meaning of lifelong learning and the themes taken, it is thought that the students know this concept but they do not know the sources they will use to reach this concept and the sources they will use. Therefore, encouraging students, enhancing their interest and desire to self-learning shall ensure that view of life-long learning is internalized and behaved by these students.

Keywords: Nursing, Lifelong Learning, Student

¹Arş. Gör., Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, sunauysl@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1048-1448

² Arş. Gör., Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, zzn@hotmail.com, ORCID:0000-000194007825

³Arş. Gör., Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, simsekeda24@gmail.com, ORCID:0000-0002-1614-9569

⁴Arş. Gör., Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ImervealptekinI@hotmail.com, ORCID:0000-0002-4544-7987

⁵Arş. Gör., Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, b.erdogan0816@outlook.com, ORCID:0000-0001-9074-2646

⁶Dr Öğr. Üyesi, Psikiyatride Etik, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, raay@kocaeli.edu.tr, ORCID:0000-0001-9901-3482

GİRİŞ

Eğitim, toplumu oluşturan bireylerin toplum içerisindeki yerlerini almaları için gerekli olan bilgi ve becerileri, yaşantısı yoluyla kazanmasını hedef alan bilinçli ve sistemli bir biçimlendirme sürecidir.^{1,2}

Öğrenme ise; sıklıkla davranış değişikliği ile ifade edilen bir kavram olup, tarih boyunca farklı açılardan ele alınarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Öğrenme kavramı tanımlanırken sadece davranış değişikliğini ön plana çıkarmak, kavramının sadece sonucuna odaklanmak olacağı için sınırlandırıcı bir faktör olarak değerlendirilebilir. Ayrıca öğrenme tanımlarında sıklıkla yer alan davranış değişikliği durumu her zaman gerçekleşmeyebilir ve öğrenme sadece bilişsel boyutta kalabilir.¹

Değişimin insanların yaşam periyodlarına kıyasla daha yavaş olduğu dönemlerde, okul hayatında öğrenilen bilgiler çok fazla değişkenlik göstermemekteydi. İnsanlar okulda edinmiş oldukları bilgiler ile minimal düzeyde olan değişime kolaylıkla ayak uydurabilmekteydi. Değişimin ve gelişimin hız kazandığı günümüz dünyasında ise küreselleşme ile birlikte bilgi, iletişim, teknoloji ve bilgiye ulaşma kaynakları her geçen gün gelişmekte ve yenilenmektedir. Üretilen bilgi miktarının artması ve var olan bilgilerin yenilenmesi bireylerin eğitim kurumlarında öğrenmiş oldukları bilginin hem yetersiz olmasına hem de güncelliğini kaybetmesine sebep olmuştur.³ Bilgi ve bilgili olmanın önemli olması yaşam boyu öğrenme kavramını gündeme getirmiştir. Yaşam boyu öğrenme, günümüz ihtiyaçlarını temel alan, hızına yetişmenin giderek zorlaştığı gelişimin sosyal ve kültürel hayattaki izdüşümlerine yetişebilmek için ortaya çıkmıştır ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin eğitim düzeyi ve istihdam koşullarının bir göstergesi olmuştur.⁴⁻⁶

Yaşam boyu öğrenme kavramı yetişkin eğitimi ve sürekli eğitim ile eş anlamlı olarak kullanılmakta ve yaşamın herhangi bir evresinde gelişebilecek olan kişisel, sosyal veya mesleki bilgi, beceri ve değerleri artıran

örgün, yaygın, formal ya da informal her türlü eğitim faaliyetlerini ifade etmektedir.^{3,5-11}

Yaşam boyu öğrenme kavramı yeni bir kavram olmasına karşın, yaşam boyu öğrenme eylemi insanoğlu var olduğundan beri süregelen bir eylemdir. Özellikle antik zaman düşünürlerinin metinleri incelendiğinde yaşam boyu öğrenme kavramını doğrudan hayatın kendisiyle özdeşleştirdikleri görülmektedir.³ Öğrenme yaşamın bir kesitinden ziyade yaşamın tamamına yayılmış bir eylemdir.¹⁰ Bu bakış açısı ve yaşam boyu öğrenme kavramı ilk olarak 1920'li yıllarda John Dewey, Eduard Lindeman, Basil Yeaxle tarafından ortaya atılmıştır. Öğrenme gündelik hayatın sürekli bir boyutu olarak nitelendirilmiş ve eğitim kurumu, yaş veya zaman ile sınırlandırılmayacağı ve bu nedenle bitiş noktası olamayacağı vurgulanmıştır.^{8,12} Yaşam boyu öğrenme kavramı 1920'li yıllardan sonra belli bir dönem gündem dışında kalmıştır. 1996 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından gündeme getirilmiştir. Aynı yıl Avrupa Birliği 1996 yılını yaşam boyu öğrenme yılı ilan etmiştir.^{3,6,10,13} 2000 yılında Lizbon'da 2001 yılında Stockholm'de Avrupa Konseyi toplantısı düzenlenmiş ve üye devletler tarafından imzalanmış olan 10 yıllık stratejide temel öğelerden biri olarak "yaşam boyu öğrenme" kavramına vurgu yapılmıştır.^{6,10} Avrupa Birliği Komisyonu aynı yıl açıkladığı "Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu" ile 21. Yüzyıldaki yaşam boyu öğrenme kavramının genel hatlarını çizmiştir.^{6,14, 15}

Ülkemizde de yaşam boyu öğrenme kavramı ve bu kavrama ilişkin çalışmalar 2000'li yıllarda ivme kazanmıştır. 2002 yılında Türk Ulusal Ajansı kurulmuştur. 9. Kalkınma planı kapsamında "2009-2013 Dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi" hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim ile ilgili bütün konuları kapsayan öncelik ve tedbir faaliyetleri belirlenmiş ve altı aylık dönemler şeklinde Mesleki Eğitim Kurulu'na

sunularak değerlendirilmiştir. İlk adımı 2009-2013 yılları arasında atılan yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin 2014-2018 stratejik eylem planı ile daha sistematik hale getirilmesi planlanmıştır.^{12,16,17}

Yaşam boyu öğrenme kavramı uluslararası ve ulusal gündemde, meslek gruplarında ve kuşkusuz hemşirelik mesleğinde oldukça önemli bir kavram haline gelmiştir. Günümüzde hemen hemen tüm ülkeler bilim ve teknoloji çağında olmanın bir sonucu olarak meslek üyelerinin eğitimleri esnasında edinmiş oldukları bilgi ve becerilerin güncelliğini yitirmekte olduğunun bilincindedir. Bu doğrultuda daha nitelikli ve güncel bilgiye sahip olan meslek üyeleri ön plana çıkmaktadır.³

Hemşirelik mesleğinde yaşam boyu öğrenme meslek üyelerinin sağlık alanındaki güncel bilgi ve uygulamaları takip edebilmeleri açısından oldukça önemlidir.¹⁶ Hemşirelerin tümünün güvenli hemşirelik uygulamaları için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve yeterliliği sağlayabilmeleri, kaliteli bakım hizmetlerini sürdürebilmeleri, sağlık hizmetlerini iyileştirebilmeleri için yaşamları boyunca sürekli öğrenmeye ihtiyaçları vardır.^{18,19}

Amerikan Hemşireler Birliği (ANA) başta olmak üzere, Amerikan Hemşirelik

Yüksek Okulları Birliği (AACN) ve birçok akredite kurum, hemşirelerin yaşam boyu öğrenme sorumluluklarını dile getirmektedir.^{11,21} Bugünün hemşire adayları, yarının hemşiresi olacak olan hemşirelik bölümü öğrencilerinin, yaşam boyu öğrenme yeterlilikleri sağlıklı toplumsal değişimi yaratmada etkili olacaktır.¹⁰

Araştırmalardan elde edilen temaların, ulusal ve uluslararası karşılaştırılması açısından yararlı olacağı, hemşirelik son sınıf öğrencilerin yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüş ve eğilimleri doğrultusunda kendi kendine öğrenmenin, doğru bilgiye ulaşmanın önemi ders müfredatında önem kazanacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma hemşirelik mesleğinde yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine yönelik literatürdeki nitel çalışma eksikliğini gidermek, olayları ve durumları gerçekleştikleri doğal ortam içerisinde holistik olarak ele almak, yaşam boyu öğrenmenin önemine dikkat çekmek, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini ve eğilimlerini belirlemek amacıyla nitel bir araştırma olarak planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

MATERYAL VE METOT

Bu araştırma, tanımlayıcı nitel bir çalışmadır. Bu araştırmanın raporunda, Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri (COREQ) yönergeleri rehber olarak kullanıldı.²⁰

Katılımcı Seçimi

Bu çalışma Nisan 2018'de gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Marmara Bölgesinde yer alan bir Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümünde okuyan son sınıf öğrencileri (n=130) oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde öğrenciler öncelikle kadın ve erkek cinsiyet olarak tabakalandırıldı. Ardından basit rastgele sayılar tablosu kullanıldı.

Araştırmaya dâhil etme ölçütü, son sınıf öğrencisi olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmaktı. Bu doğrultuda 5 kadın 5 erkek olmak üzere toplam 10 kişi ile çalışma yürütüldü. Son sınıf dışında eğitim gören öğrenciler araştırmaya dâhil edilmedi. Bunun sebebi ise, birinci sınıfta öğrencilerin okula ve hemşirelik eğitimine oryantasyon sağlaması, yine birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin sosyal etkinlikleri keşfetme, bu etkinliklere katılımlarının fazla olmasıydı. Üçüncü sınıfta ders programında yer alan 'Hemşirelikte Araştırma' dersinin hedeflerinde öğrencinin bilgiyi keşfetmesi, bilgiye ulaşım yollarını öğrenmesi ve bu bilgiyi yorumlayabilmesi beklenildiğinden,

bu dersin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme faaliyetlerini desteklediği düşünülmektedir. Bununla birlikte mezuniyet aşamasına gelen öğrencilerin kazandıkları davranışları hemşirelik mesleğini yerine getirirken de sergileyecekleri göz önünde bulundurularak, çalışmamız sadece son sınıf öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Bu nitel çalışma için örneklem büyüklüğünü belirlemede şartlar ve süreçler kendini tekrarlamaya başladığında, yeterli miktarda veri elde edildiğinde, doyma noktasına ulaşıldığında veri toplamanın sonlandırılması düşünüldü. Çalışmada katılımcıların yarısı erkek, yarısı kadındı.

Derinlemesine görüşmeler, sessiz, iyi aydınlatılmış ve bireylerin kendilerini kesintisiz olarak ifade edebilmeleri için yeterince rahat olan bölüm dışındaki hastanede bulunan odalarda yapıldı. Okulun tercih edilmemesinin sebebi ise öğrencilerde bu görüşmelerin derslerden bağımsız bir faaliyet olduğu algısının yaratılması, öğrencinin kendini rahat hissetmesi ve not kaygısının olmaması içindir. Görüşmeci olarak dördüncü sınıfların dersine girmeyen, nitel çalışma deneyimi olan bir araştırmacı seçilmiştir (ilk yazar). Görüşmelerin kesintiye uğramaması için görüşmenin yapıldığı bilgiler, diğer kişilere iletilmiştir.

Veri Toplama

Veri toplamak için literatür incelendikten sonra araştırmacılar tarafından hazırlanan iki form kullanıldı. Birincisi; yaş, cinsiyet ve sosyo-demografik özellikleri içeren 9 sorudan oluşan kişisel bilgi formu diğeri ise; yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile ilgili görüşleri ortaya çıkarmak için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formudur (Tablo 1). Veriler öğrencilerle bire bir, yüz yüze görüşme yapılarak toplandı. Görüşmelerde bir ses kaydedici kullanıldı. Çalışmaya alınma kriterlerini karşılayan öğrenciler, çalışmanın amacı hakkında bilgilendirildi ve onamları alındı. Tekrar görüşme yapmak gerekli değildi.

Tablo 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Görüşmecinin Soruları

Bilgi/yenilikleri takip eder misiniz?
Sosyal çevreniz, bilgiye ulaşma açısından sizi etkiler mi?
Üniversitenizdeki sosyal/kültürel faaliyetlerin öğrenme/geliştirme/yenilikleri takip etme açısından sizi etkilediğini düşünüyor musunuz?

Veri Analizi

Kaydedilen tüm görüşme verileri herhangi bir değişiklik yapılmadan kopyalandı. Öğrencilerin sosyo demografik değişkenleri incelendi. Analiz, nitel araştırma deneyimi olan iki araştırmacı (birinci ve ikinci yazarlar) tarafından bağımsız olarak yürütüldü.

Görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler, niteliksel veri analizi yöntemi olan Braun ve Clarke'a²¹ göre tematik analizler kullanılarak değerlendirildi. Tematik analiz, şu adımları içermektedir: (1) verilerle alıştırmak; (2) başlangıç kodlarının oluşturulması; (3) temaları aramak; (4) temaları gözden geçirmek; (5) temaların tanımlanması ve adlandırılması; ve (6) raporun üretilmesi. Veriler detaylı bir şekilde anlaşılması için birkaç kez okundu. Kodlar değerlendirildi ve fenomenle ilişkilendirildi ve kavramsal olarak benzer kodlar olarak sınıflandırıldı. Alt temalar tema oluşturmak için birleştirildi. Başlangıçta, araştırmacılar bağımsız olarak analizi gerçekleştirdi. Daha sonra bir araya gelerek temaları ve alt temaları tartıştılar. Araştırmacılar, verileri araştırma amaçlarına göre eleştirdi ve tartıştı. Bulguları en iyi şekilde tanımlayan tematik açıklamalar üzerinde uzlaşma sağlandı.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütüldüğü okuldan kurumsal izin ve Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Çalışmalar Etik Kurulu izni (Karar no: KÜ GOKAEK2018/6.14 Proje no:2018/141) alındı. Öğrencilere çalışma ve katılımın gönüllük esaslı olduğu hakkında bilgilendirilme yapıldıktan sonra katılımcılardan sözlü ve yazılı onam alındı. Katılımcıların gizliliğinin korunacağı

konusunda bilgi verilerek bunu sağlamak içinde kod olarak bir numara verildi.

Tutarlılığı sağlamak için tüm görüşmelerde aynı ses kayıt cihazı ve görüşme formu kullanıldı. Ayrıca, tüm görüşmeler bir araştırmacı tarafından yapıldı. Görüşmeler, çalışmanın amacına uygun olarak ve doyum noktasında sona erdirildi.

Ancak, bir pilot görüşme yapılmadı. Görüşmelerin başında araştırmacı, katılımcının görüşlerini özgürce açıklayabileceğini ve her görüşün değerli olduğunu belirtti. Araştırmacının bazı katılımcıları tanımalarına izin verildi ancak herhangi bir katılımcıyla kişisel bir ilişkiye sahip olmalarına izin verilmedi.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin yaş ortalaması 22 olup, genel okul ortalaması $2,81\pm 0,42$ 'dir. Öğrencilerin yarısı 'Anadolu Lisesi' mezunudur (n=5; %50). Gelir düzeyleri ise yarısından fazlasının geliri gidere eşit (n=6; %60), anne ve baba eğitim seviyesi incelendiğinde annelerinin büyük bir kısmı 'ilkokul mezunu' (n=7; %70), babaların ise %40'ı (n=4) 'ilkokul', %20 (n=2)'si 'ortaokul', %20 (n=2)'si yüksekokul mezunudur. Kitap okuma alışkanlıkları değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük bir kısmı kitap okuduğunu (n=70; %70), yarısı ise ayda 2 kitap okuduğunu belirtmiştir. Bilgi ve yenilikleri takip etmenin önemi sorusu görsel analog skala ile değerlendirildi (10 cm'lik) ve ortalaması $7,20\pm 1,81$ 'dir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyo-Demografik ve Yaşam Boyu Öğrenme Özelliklerinin Dağılımı

Değişken	Ort±SS
Yaş	22,00±0,20
Okul ortalama	2,81±0,42
Bilgi ve yenilikleri takip etmek sizin için önemli midir?	7,20±1,81
Mezun olunan lise	n %
Anadolu Lisesi	5 50
Düz Lise	2 20
İmam Hatip Lisesi	1 10
Sağlık Meslek Lisesi	2 20
Gelir düzeyi	n %
Gelir giderden fazla	1 10
Gelir gidere eşit	6 60
Gelir giderden az	3 30
Anne Eğitim	n %
İlkokul	7 70
Ortaokul	3 30
Baba Eğitimi	n %
Okur yazar değil	1 10
İlkokul	4 40
Ortaokul	2 20
Lise	1 10
Yüksekokul	2 20
Kitap okuma alışkanlığı	n %
Var	7 70
Yok	3 30
Kitap okuma sıklığı (.../ay)	n %
Ayda 2 kitap	5 50
Ayda 4 kitap	2 20
Hiç kitap okumama	3 30

Elde Edilen Bulgulara Göre Belirlenen Temalar Şu Şekildedir:

Tema 1 Bilgi ve Yenilikleri Takip Etme Gereksinimi

Öğrencilerin bilgi ve yenilik algısı, daha çok ihtiyaç duydukları bilgi eksikliğini gidermek için olduğu belirginleşmiştir. Lisans eğitiminin son döneminde olması, mesleğe devlet hastanelerinde başlamak için

kapsamlı bir sınava girmeleri öğrenciler için endişe kaynağı olmuştur. ‘.....sağlıkla ilgili memur alımlarını, KPSS ile ilgili yenilikleri takip ediyorum.’(Ö2).

Ayrıca, bilgiye ulaşım, zorunluluk halinde de kendini gösteriyor. Eğitimde verilen ödevler, projeler öğrencilerin bilgiye ulaşmasını zorunluluk hale getirmiştir. ‘...bir ödev ya da bir proje hazırlayacağımız zaman, makale yazacağımız zaman bakıyorum, kendiliğimden açıp bakmıyorum.’ (Ö3). ‘...bilimsel şeyleri biraz mecbur olduğum için araştırıyorum, ilgimi çektiği için değil, mecburiyetten bu bilgilere ulaşıyorum’ (Ö7).

Yenilikleri takip etme açısından incelendiğinde öğrenciler genellikle sağlık alanı ile ilgili güncel bilgileri takip etmektedirler. ‘.....daha çok mesleki bilgileri takip ediyorum. Şu anda mezuniyet aşamasında olduğum için çok önemli. Sonuçta bir meslek içerisindeyim ve ileride hayatımı şekillendirecek olan bu olduğu için daha çok meslek ile ilgili bilgiler üzerine yoğunlaştım.’(Ö6). ‘....gazetesinin sağlık teknoloji bölümlerini okurum’ (Ö4).

Tema 2 Bilgiye Ulaşım Kaynakları

Teknolojinin yaygınlaşması ile birlikte bilgiye ulaşım kaynakları arasında dijital kaynaklar önem kazanmaktadır. Akıllı telefonların yaygınlaşması, internetin her yerde olması bilgiye ulaşımı kolaylaştırmıştır. ‘...her şey elimizin altına, özellikle kitap dergi gibi şeyler aramıyorum ama internetten her şeyi arayıp bulabiliyorum.’(Ö3). Bilgiye ulaşım yollarından biri olan internette, öğrencilerin tercih ettikleri sayfalar; twitter, bloglar, tv, instagram, youtube, ekşi sözlük, google akademi. ‘...bizzat takip ettiğim bloglar var. İşte bu şekilde blogları üst üste okuyunca, bir yerden sonra insan öğrenmeden duramıyor.’ (Ö6). Kitapların pahalı olması, kütüphanelere ulaşımın zor olması, yeni kitapların kütüphaneye geç gelmesi öğrenciler tarafından olumsuz yorumlanmakta ve tercih edilmemektedir. ‘Kütüphanelere gerek

duymuyorum, kütüphaneye yeni çıkan kitaplar hemen gelmiyor.’ (Ö8)

Öğrencilerin bir kısmı ise bilgiye ulaşım kaynağı olarak bildikleri, güvendikleri insanların deneyimlerine ve bilgisine önem verdiklerini belirterek, onlardan yeni bilgilere ulaşmaktadırlar. ‘...abime çok değer veririm, bilgisine güvenirim, bazen bir konu üzerinde tartışırız, bazen okuduğum kitaplardan ne öğreniyorsun diye sorarım, kitaplar hakkında bilgi alırım ondan, gündemden geri kaldığımda ona sorarım.’ (Ö4). ‘...kaynaklar değil güvendiğim insanlar var, araştırma yapanlar, ben araştırmam, onlardan bilgi alırım, takip ederim. Mesela tanıdığım bir akademisyen var onun videolarını takip ederim.’ (Ö6)

Bilgiye kitap okuyarak ulaşan öğrencilerin de olduğu görülmektedir. ‘Bence amaç öğrenmek olursa kitaplara ulaşmak çok kolay...’ (Ö9).

Tema 3 Sosyal Çevrenin Bilgiye Ulaşımında Etkisi

Sosyal çevre ve arkadaş seçimine bilgiye ulaşma konusunda bir kısım öğrenci tarafından önem verildiği belirtilmektedir.

‘...bir sene önce sorsanız hayır derdim ama şu anda önemli, arkadaş çevrem değişti. Şu andaki arkadaş çevrem bilgiye aç demeyeyim ama bilgiye ulaşmada istekli ve hep araştırıyorlar. Bu durum beni de teşvik ediyor.’ (Ö10) ‘Sosyal çevrendeki insanlar bilen kişiler oldukça onlarla güzel tartışmalar, karşılıklı etkileşim olur ve yeni şeyler öğrenirsin.’(Ö9). ‘Benim çevremde yeniliğe açık, sürekli gelişimi destekleyen kişiler olduğu için onlardan duyduğum şeyleri araştırıp öğreniyorum.’ (Ö1)

‘Karşıma çıkan sorunu gidermek için ya da arkadaşlarla ev ortamında yaptığımız toplantılarda bana da soru soracaklar diye düşünüp küçük düşmemek için araştırma yaparım’ (Ö9).

Öğrencilerin bazıları ise arkadaş seçiminin ve sosyal çevrenin bilgiye ulaşmada önemli olmadığını belirtmektedir. ‘..çok

önemmediğim söylenemez. Yenilikleri takip etmiyorsa, herhangi bir hobiyle ilgilenmiyorsa arkadaşlık kurmamak bana garip geliyor. Çok önemli değil.’(Ö3)

Tema 4 Üniversite Seçmeli Derslerin Yaşam Boyu Öğrenme İle İlişkisi

Üniversite seçmeli dersler, bölüm dışında, aynı üniversitede farklı bölümlerde eğitim gören diğer öğrencilerle birlikte alınan derslerdir. Bu seçmeli dersler sadece sağlık alanıyla ilgili olmayıp satranç, akvaryum, balıkçılık, trafik güvenliği, Fransızca gibi sosyal-kültürel ve sportif faaliyet ve konuları içermektedir. Ders seçimi öğrencinin kendi isteğine bırakılmıştır. Öğrenciler bu dersleri seçerken kendilerine yenilik kattığını ve faydası olduğunu düşündüğü dersleri seçtiklerini belirtmiştir. ‘...özellikle dersleri seçerken hocasına ya da sistemine göre değil de, benim ilgimi çekecek, bana faydası olacak dersleri seçmeye çalışıyorum’. (Ö2)

Bazı öğrenciler ise seçmeli dersleri not ortalamasını yükseltebilecek dersler olarak seçmektedir. ‘...ortalamız yükselsin, kolay geçeyim dersi, fazla zorlamasın ama bunun haricinde bize de bir şey katmasına dikkat ediyorum.’ (Ö9). ‘Benim için seçme kriteri öncelikle bu dersi geçebilecek miyim, kolay olması. İkincisi ise mesleki olarak bana bir şey katacak mı diye dikkat ederim.’ (Ö1)

Bu çalışmada hemşire adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin analiz edilmesi sonucu 4 ana tema bulundu: bilgi ve yenilikleri takip etme gereksinimi, bilgiye ulaşım kaynakları, sosyal çevrenin bilgiye ulaşımında etkisi, bölüm seçmeli derslerin yaşam boyu öğrenme ile ilişkisi. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, yaşam boyu öğrenme açısından hemşire adaylarının bilgi gereksinimlerini, bilgiye ulaşım kaynaklarını, sosyal çevrenin öğrenmede etkisini, bölüm seçmeli derslerin yaşam boyu öğrenmede etkisini anlamada önemli bir katkı sağlamaktadır.

Hemşirelik alanı son yıllarda hızlı bir şekilde değişmektedir. Günümüzün teknolojik olarak gelişmiş dünyasında, hemşire adayları için bu yenilikleri takip

etme, bilgiye doğru bir şekilde ulaşmayı öğrenme, eleştirel düşünme becerilerini uygulamaya yansıtması önem kazanmaktadır. Ayrıca sağlık bakım sisteminin hızla değişen doğasını takip etme için hemşire adaylarının yeniliklere açık olması gerekmektedir.²² Bu çalışma bulguları incelendiğinde hemşire adayları sağlık ile ilgili güncel bilgileri, sağlık alanında kullanılan teknolojilerdeki gelişmeleri takip etmektedir. En iyi uygulamayı yapabilmek ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlamak için hemşirelerin bilgiye nasıl erişeceklerini ve bilgiyi nasıl kullanacaklarını bilmeleri gerekmektedir. Hemşirelikte bilgiye ulaşım becerileri en iyi şekilde lisans hemşireliği programlarında kazanılır ve hemşirelik mesleğine geçildiğinde bu beceriler arttırılır.²²

Bilgi ağının sürekli yenilendiği çağımızda; değişimin sürekliliği, iletişim teknolojileri ve olanaklarının sürekli yenilenmesi, bilgi miktarındaki artış ve bilginin kısa sürede güncelliğini yitirmesi gibi nedenler dolayısıyla internet kullanımı artmaktadır. İnternetin, ulaşımı kolay olması, kısa sürede, hızlı bir şekilde bilgiye ulaşma, yenilikleri takip etme açısından kullanımı avantajlı duruma gelmektedir.²³ Bu çalışmada da teknolojinin yaygınlaşması ile birlikte genellikle öğrenciler internet kullanarak bilgiye ulaşmaktadırlar. Fakat doğru bilgiye ulaşmada teknolojinin nasıl kullanılacağı, doğru bilgiyi nasıl elde edebilecekleri net değildir. Yeni bilgi edinmenin yanı sıra, bu bilgiyi tercüme etme yeteneği yaşam boyu öğrenmenin anahtarı olarak kabul edilir.¹¹ UNESCO ve Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) eğitimin okullarda yaşam boyu öğrenmeyi engellediğini vurgulamış, mesleki hareketlilik, gelişen ekonomik gerçeklik, yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini kendi kendine öğrenmeyi öngörmüştür.²⁴

Her iki kuruluş da eğitimin okullarda çocuk ve gençlere yönelik olarak düşünülmesinin yaşam boyu öğrenmeyi engellediğini vurgulamış, gelişen ekonomik gerçeklik, mesleki hareketlilik ve kendi kendine öğrenme bağlamında yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini öngörmüştür.

Çalışmada öğrenciler bilgi edinme becerilerini geliştirme ile ilgili stratejilerinde akademisyenlerden ve kütüphanelerden doğru bilgiye ulaşma yollarını öğrenmeden ziyade internet, akranlar ve güvendiği kişilerden bilgi edinmeyi tercih etmektedirler. Literatürde lisans hemşireliğinin ilk aşamalarında bilgiye ulaşmada lisans programına, daha sonraki yıllarda akranlarına güvenme oranının yüksek olması dikkat çekmektedir.²¹

Kendi kendine öğrenen kişilerin aynı zamanda yaratıcı oldukları belirtilmektedir.²⁵ Bu sonuçlara göre öğrenme merakını sürdürmek ve artırmak amacıyla, üniversitelerde kullanılan öğretim programlarında değişikliklerin yapılması, aynı zamanda, bilgi edinmenin yanı sıra kendi kendine öğrenme alışkanlıklarının kazandırılması ile eleştirme, düşünme, yaratma yeteneklerinin geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilmesi önerilmektedir.⁸ Bu çalışmada da bölüm ve üniversite seçmeli derslerin seçim koşulu, öğrencilerin ilgi alanına, merakına göre öğrencilerin kendine

bırakılmıştır. Fakat bazı öğrenciler ilgi alanını keşfederek, uygun dersler seçerken, bazı öğrenciler not kaygısı yaşadığı için rahat geçebilecekleri dersleri seçmektedirler. Nayda ve Rankin'in²³ hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin yaşam boyu öğrenmenin anlamını kavrayamadıklarından bahsetmektedir. Denat ve ark¹⁰ hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin genel olarak yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Literatürdeki sonuçlar bu çalışma ile uyumlu görünmektedir.

Çalışma verilerinin tek bir kurumdan toplanmış olması ve örneklem büyüklüğü bu çalışmanın sınırlılığı olarak düşünülmektedir. Veri toplama süreci planlanırken öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri açısından okul dışında bir yerde görüşmelerin yapılması hedeflenmiştir. Ancak öğrencilerin son sınıf öğrencisi ve intörn olması ve zamanlarının çoğunun üniversite hastanesinde geçiyor olmasından dolayı görüşmelerin hastane ortamında yapılmış olması da bu çalışmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin yenilikleri takip etme ve bilgiye ulaşımı sadece ihtiyaç duyduklarında değil merak duygusunu uyandırarak sürekli öğrenme isteğinin olması ve davranış biçimi haline getirmeleri sağlanmalıdır. Kendi kendine öğrenmeye teşvik etme, öğrenme merak ve arzusunu artırma ve bu sayede öğrenmenin yaşam boyu devam eden yönünün benimsenmesi ve davranış biçimi haline getirilmesinin önünün açılması için, eğitim hayatlarında interaktif derslerine yer verilmelidir. Yetişkin bir birey olarak yeni bilgiye ulaşmanın tek gerekçesinin ihtiyaçlarımızın olmadığı, toplumda var olan ve sağlıklı, güçlü yeni nesillerin yetişmesine katkı sağlayacak kişilerin güç kaynağının, sürekli gelişim ve yeni bilgidir beslendiğine vurgu yapılmalıdır.

Öğrencilerin ilgi alanına göre üniversite seçmeli derslerinde, kendi merak ve arzularını gidermek için seçmeli dersler

seçmektedir. Üniversite eğitim sürecinin hem bireysel hem mesleki gelişimde yaşam boyu öğrenme faaliyetlerini harekete geçirecek seçmeli derslerin eğitimciler tarafından planlanması sağlanmalıdır.

Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme için sık kullanılan dijital teknolojinin öğrenme faaliyetleri kapsamında yeni bilgiye ulaşmada önemli bir araç olduğu çalışmamızda açıkça görülmektedir. Bu sayede öğrenilen bilginin kalitesi, güncelliği ve yararlılığı için, öğrencilerin güvenilir kaynaklara ve yeni bilgiye ulaşmaları için eğitimler düzenlenmeli ve ders müfredatına ya da müfredatta yer alan araştırma derslerinde bu konuya daha fazla zaman ayrılmalıdır.

Yaşam boyu öğrenemeye sosyal çevrenin etkisinin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Üniversitelerin sosyal

faaliyetleri arttırılmalı ve öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılması için teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Aksoy M., (2013). Kavram Olarak Hayat Boyu Öğrenme Ve Hayat Boyu Öğrenmenin Avrupa Birliği Serüveni, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 64: S.23-48.
2. Güven İ. (2014). Türk Eğitim Tarihi, 1. Bölüm: Eğitim Tarihi Serüveni, Ankara, Pegem Yayınları, 1-6.
3. Şenyuva E., (2013), Lifelong Learning İn Nursing: Perceptions And Realities, Florance Nightingale Hemşirelik Dergisi C:21 – S:1: 69-75.
4. MEB, Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi Ve Eylem Planı 2014-2018, Bölüm 2 Hayat Boyu Öğrenme Ve Önemi, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-8-1.pdf> Erişim Tarihi:31.05.18
5. Karaduman A., Tarhan S. (2017). Examining The Relationshipbetween University Students'lifelong Learning Tendencies And Their Self-Efficacy Perceptions, Journal Of Human Sciences, 14 (1), s. 355-375
6. Güleç İ., Çelik S., Demirhan B. (2012). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram Ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme, Sakarya University Journal Of Education, 2/3 s. 34-48.
7. Gopee N., (2001). Lifelong Learning In Nursing: Perceptions And Realities, Nurse Education Today 21, 607- 615.
8. Güçlü S., Bostan N., Tabak R.S. (2013). Dumlupınar Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Davranışlarının Belirlenmesi, Kastamonu Education Journal Vol:21 No:2, 459-468.
9. Günüş S., Odabaşı H.F., Kuzu A. (2012). Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2012 11 (2), S.309 -325.
10. Denat, Y., Dikmen, Y., Filiz, N.Y., Başaran, H. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinde Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. Journals Of Human Ryhytm, (2) 1, 39-45.
11. Dawis L. Taylor H., Reyes H. (2014). Lifelong Learning In Nursing: A Delphi Study, Nurse Education Today 34 S.441-445.
12. Terzioğlu Barış E. (2013) Türkiye'nin AB Üyeliği Sürecinde Hayat Boyu Öğrenmede Yetişkin Eğitimcisi Yeterlikleri, Journal Of Educational Sciences, C. 38 S. 149-165.
13. Diker Coşkun Y., Demirel M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi:48, 108-120.
14. Mikelatou, A., Arvantis, E. (2018). Social Inclusion And Active Citizenship Under The Prism Of Neoliberalism: Critical Analysis Of The European Union's Discourse Of Lifelong Learning. Educational Philosophy and Theory, 50 (5), 499-509.
15. Commission Of The European Communities. (2000). Commission Staff Working Paper A Memorandum on Lifelong Learning, 3-23.
16. Ekşioğlu S., Tarhan S, Çetin Gündüz H. (2017). The Relationships Between Self Efficacy Expectations And Personality Traits With Lifelong Learning Tendency Kastamonu Eğitim Dergisi C:25 N:5, 1925-1940.
17. Milli Eğitim Bakanlığı. Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, 5-12. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/013.pdf>. Erişim Tarihi: 15.01.19.
18. Hirst S., Lenavenc C.L., Stares R. (2017). Lifelong Learning, Certification, And Registered Nursing Practice: Their İnterrelationship. Papers On Postsecondary Learning And Teaching: Proceedings of the University of Calgary Conference on Learning and Teaching, 2, 10-15.
19. Brunt B.A., The Importance of Lifelong Learning in Managing Risks, ANA, The Nursing Risk Management Series, <http://ana.nursingworld.org/mods/archive/mod311/cerm203.htm> Erişim Tarihi: 01.06.18
20. Tong A, Samsbury P, Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. International Journal for Quality in Health Care; Volume 19, Number 6: pp. 349 –357.
21. Dee R.C., Reynolds P., (2013) Lifelong Learning for Nurses - Building a Strong Future, Medical Reference Services Quarterly, 32:4, 451-458.
22. Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77-101.
23. Nayda, R., Rankin, E. (2008). Information Literacy Skill Development And Life Long Learning: Exploring Nursing Students' and Academics' Understandings. Australian Journal Of Advanced Nursing Volume 26 Number 2, 27-33.
24. Şahin, G., Başak, T. (2017). Hemşirelikte Mobil Öğrenme'M-Öğrenme'. Journal of Human Sciences. Volume14, Issue 3, 1-14.
25. Budak, Y. (2009). Yaşam Boyu Öğrenme ve İlköğretim Programlarının Hedeflemesi Gereken İnsan Tipi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 29, Sayı 3, 693 – 708.